

Şubat 2012

Önleyebilirdik, önleyemedik!

Bazı olayları okuduğumuzda filmi geriye doğru sarabilir ve bu sonucun nasıl önlenebileceğini adım adım belirleyebiliriz. Bu belirleme, benzer durumların tekrar etmemesi için yapılması gerekenleri de gösterir aynı zamanda.

Dolayısıyla hem geçmişe hem de geleceğe doğru sorumluları ve sorumlulukları tespit etmemizi sağlar. Bir çocuğun zarar gördüğü her olaya bu bakış açısı ile bakmak devletin, toplumun ve hepimizin çocuklara karşı sorumluluğudur. İşte size bu gözle baktığımızda çok şey anlatacak şubat ayı haberlerinden bazıları:

Erken evlilikler

[Erken evlilikler geçen ayın konusuydu.](#)

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı [erken evlendirilmeye izin verilmeyeceğini söylemişti](#).<http://www.haberler.com/erken-evliliği-tasvip-etmiyoruz-3284363-haberi/> Henüz kalıcı bir çözüm bulamadığımız için bu ay da pek çok erken evlilik haberi yer aldı medyada.

[16 yaşında evlendirilen bir kız çocuğu 18 yaşında iken eşi tarafından öldürüldü.](#)

[13 yaşında bir kız çocuğu ile 16 yaşında bir oğlan çocuğunun evlendirilmesi dava konusu oldu.](#)

[15 yaşında bir kız çocuğu jandarmadan yardım isteyince kına gecesine jandarma tarafından yapılan baskın ile evlendirilmesi engellenebildi.](#)

Konya'da 14-17 yaşlarındaki çocukların zorla akraba evliliği yaptırılmak üzere Norveç, Almanya gibi ülkelerde yaşayan akrabalarının yanına gönderildiği; [İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Belediye ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İl Müdürlüğü'nün ise bununla mücadele etmek için Norveç Krallığı Ankara Büyükelçiliği tarafından desteklenen bir proje kapsamında ailelere yönelik seminerler düzenlediği](#) [açıklandı](#).

[Uçan Süpürge, erken evliliklerin önlenmesine yönelik kampanya kapsamında TBMM'ye yönelik bir dizi talep hazırladı.](#)

Cinsel istismar olayları

[14 yaşındaki bir kız çocuğu hamile kalınca durum fark edildi.](#)

[Zihinsel engelli 15 yaşındaki bir erkek çocuğunun birden fazla yetişkinin;](#)

[16 yaşındaki bir kız çocuğunun ise akrabasının cinsel istismarına maruz kalması;](#)

[15 yaşında bir kız çocuğunun 22 yaşındaki erkek arkadaşının cinsel istismarına maruz kalması](#) da önlenebilecekken önlenememiş istismar vakaları arasında yerlerini aldılar.

[Kızına cinsel istismarda bulunan babanın doğan bebeği öldürmesi ise](#) ihmal ve istismarın zincirleme sonuçlarını gösterir en korkunç örneklerden.

Bu örneklerin pek çoğunda [çocukları istismar eden yetişkinlerin ergenlik çağındaki genç kızlar için rızalarının bulunduğundan söz etmesi](#) ve [bunun çocuğu korumakla görevli kamu personeli tarafından bile söylenebilmesi](#) ise üzerinde en fazla durulması gereken konudur.

Bu sözler, Türkiye'de çocuğun cinsel istismarında erken evlendirme yaklaşımının ne kadar önemli bir rol oynadığının göstergesidir.

Yaşam alanlarındaki tedbirsizlikler

Evde veya yaşanan diğer mekânlarda çocukları gözetim tedbirleri alınmadığı için [10 yaşındaki bir çocuk otomobilde yandı](#); [17 yaşındaki sporcu bir genç kız kayak yaparken geçirdiği kaza sonucu hayatını kaybetti](#);

[Mersin'de ateşle oynayan iki çocuk ve babaları çıkan yangında öldü](#); soba zehirlenmesinden [Konya'da 3 yaşında bir çocuk](#), [Gaziantep'te 13 yaşında bir çocuk](#) ile [bir anne ile 4 çocuğu](#) hayatını kaybetti;

[5 yaşında bir çocuk evde oynarken üzerine düşen televizyon nedeniyle yaralandı](#);

[Dicle nehrine düşen 4 yaşındaki bir çocuk kayboldu](#);

[Malatya'da evlerinin önünden geçen su kanalına düşerek hayatını kaybeden bir çocuğun ailesi kusurlu bulundu](#).

[Okullarda ise bu sebeple 2 yılda 13 çocuğun öldüğü saptandı](#).

Fiziksel istismar

Çocuğa yönelik riskleri önceden fark etmemizi sağlayacak bir [erken uyarı sistemimiz](#) olmadığı için sadece kazaları değil, fiziksel istismarları da önleyemedik yine bu ay.

[Konya'da 9 yaşındaki bir çocuk işkence düzeyinde fiziksel istismar sonucu](#);

[Çorum'da 1 yaşında bir bebek de dayak nedeniyle](#) hayatını kaybetti.

[Sinop'ta ise bir anne-baba yeni doğan bebeklerini yol kenarına bırakınca bebek vahşi hayvanlar tarafından parçalandı](#).

Bu kapsamda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin [Z v. UK kararında](#) devletin çocuğu şiddetten koruma yükümlülüğünü incelediği ve yetersiz koruma sebebiyle İngiltere'yi mahkum ettiği hatırlanmalı ve istismarı önlemeyi hedefleyen bir erken uyarı sisteminin kurulması gündeme acilen alınmalıdır.

İntiharlar

Ergen intiharları pek çok ülkede gençlerin ölüm sebeplerinde ilk üç sırada yer aldığı halde, bu olgu ile mücadelede başarılı bir strateji izleyemediğimiz için [15 yaşındaki bir kız çocuğu](#)

[Denizli'de](#), yine [15 yaşındaki başka bir kız çocuğu ise Mardin'de](#) intihar ederek hayatlarına son verdiler.

Yasalarla ihtilaflar

Çocuk suçlarını önleyemediğimiz için pek çok çocuk, çocukluk dönemine özgü bazı davranışlar nedeniyle kanunla ihtilaf haline düştü. [Konya'da bir çocuğun hırsızlık ile suçlandığı olay](#),

[Uşak'ta ölümlü sonuçlanan kız çocukları arasındaki bıçaklı kavga](#);

[kız arkadaşını öldüren 17 yaşındaki genç](#) çocuk suçluluğunun önlenemeyecekken önleyemediğimiz örnekleri.

Kurum bakımında istismar

Çocukları suçtan koruyamadığımız gibi suç sayılan davranışları gerçekleştiren çocukları yeniden topluma kazandırma çalışmalarını da gereği gibi yerine getirmediğimiz için, çocuklar kurum bakımında iken istismara maruz kalıyorlar.

[Pozantı Ceza İnfaz Kurumundan tahliye olan çocuklar, istismara maruz kaldıklarını söylediler](#).

Bu iddialar, [2009 yılında yaşanan olayı](#) ve sonrasında dile getirilen iddiaları hatırlattı.

2009 yılında 14 çocuğun kaldığı bir koğuşta bir çocuğun arkadaşları tarafından öldürülmesinden sonra bazı çocuklar ve çalışanlar hakkında dava açıldı, çocuklara ceza verildi, infaz koruma memurları hakkındaki dava ise [devam ediyor](#).

[Bu olay sonrasında TBMM konuyu araştırmış ve bir rapor hazırlamıştı](#).

Sonra, o kurumdan tahliye olan çocuklar konuyu anlatıncaya kadar, her şey unutuldu.

Unuttuğumuz konu; Türkiye'de 31 Ocak itibarıyla [tutuklu ve hükümlü olarak kurumda bulunan 2.360 çocuğun](#) hayatı, güvenliği ve gelişimi. Toplumun, çocukların tutuldukları kurumların fiziksel koşulları, personel özellikleri ve bu kurumlarda uygulanan programların çocuk eğitimine elverişliliği konusu ile ilgilenmesine; çocukların tutulduğu kurumların yönetiminden sorumlu olanların ise 2360 çocuğun hepsini kapsayan hizmet planını kamuoyu ile paylaşmasına [ihtiyaç var](#).

Pozantı tartışması ile gündeme gelen bir başka nokta siyasi suçlar kapsamında tutuklanan çocuk sayısındaki artış: [2005'te siyasi davalardan mahkum olan çocuk sayısı 17 iken, 2010'da bu sayı 1023'e yükseldi](#).

Bu da üzerinde durulması gereken başka bir nokta. [Çocukların bazı suçlar ile tutuklanma veya hapis cezasına maruz kalmasının sebeplerini araştırmak ve bunu önleyici tedbirleri uygulamak gerekiyor](#).

Bir şey yapmalı!

* Bazı olaylar ise bir işaret fişegi görevini görüyor. O ana kadar fark edilmemiş tehlikeleri fark etmemizi sağlayan bu olaylar sonrasında hiçbir şey olmamış gibi hayata devam etme becerisini gösterebilmek, bu olayların işaret ettiği tehlike ile karşı karşıya olan çocuklara karşı sorumluluğumuz açısından en hafifinden ihmaldir. Aşağıda yer alanlar şubat ayında yayınlanan, işaret fişeklerini konu edinmiş haberlerden örnekler:

* [İzmir'de 3 aylık oğlunu öldüren, 4 yaşındaki kızını da bıçakla yaralayan ve "cezai ehliyeti olmadığı" tespit edildiği için tahliye edilerek evine dönen 22 yaşındaki anne](#) ile ilgili haber adeta bir ihbar niteliğinde, çok da acil bir ihbar. Bu annenin yaşayan çocukları da, doğacak olanları da risk altındadır. Anneye tıbbi ve psiko-sosyal destek sağlanması ve çocukların anne ile yaşamasının yerindeliliğinin araştırılması gerekmektedir.

* Adli makamlar ve çocuğun korunmasından sorumlu kurumlar arasında bir uygulama ve bakış açısı birliği olmadığını gösteren yargı kararları bu ay çok sık gündeme geldi. Bu ay habere konu olan cinsel istismar olaylarının yanında bir de daha önce gerçekleşmiş cinsel istismar ile ilgili davalar hakkında haberler yayınlandı.

[Bir kız çocuğunun babası tarafından satış sözleşmesi ile 6 yıl önce satıldığını ve bu durumun rehber öğretmen tarafından fark edilerek adli makamlara yansıtılmasına rağmen çocuğu koruyucu bir tedbirin de faillerini cezalandırıcı bir kararın da henüz alınmadığını öğrendik.](#)

[Siirt'te ilköğretim öğrencisi 4 kız çocuğuna cinsel istismar ile suçlanan müdür yardımcısı ise ancak 19 ay sonra yakalanarak hakim önüne çıkarılabildi.](#)

[17 yaşındaki bir kız çocuğuna cinsel istismardan tutuklanan bir başkomiser tahliye oldu.](#)

[Yargıtay, Bartın'da iki kişinin cinsel istismarına maruz kalan kız çocuğunun ruh sağlığını bozan eylemin kim tarafından yapıldığının araştırılması gerektiğine karar verdi.](#)

Bir başka kararında da [Yargıtay olayı defalarca anlatan mağdurenin ifadesinin tekrar alınmasını istedi](#). Bu yargı kararlarının toplumda suçluların cezasız kaldığı algısının oluşmasına ve mağdurların hak arama yollarına başvurmaktan çekinmesine neden olduğu dikkate alınarak; yargılamanın gecikmesine, mağdurların süreçte daha fazla rencide olmasına neden olan bu uygulamaların değiştirilebilmesi için [eğitim](#), araştırma ve uzmanlık kuruluşlarının acilen kurulması gerekmektedir.

[Sağlık Bakanı'nın geçen ay uzmanlık kuruluşları olarak 29 ile yaygınlaştırma sözünü verdiği çocuk izlem merkezlerinin \(ÇİM\) aciliyetini hatırlatmak isteriz.](#)

* [AB Komisyonu bir soru önermesine verdiği cevapta Türkiye'de çocuk işçiliğiyle mücadelede henüz ölçülebilir bir ilerleme olmadığını ve çalıştırılan çocuklar hakkında güncel istatistiksel veri bulunmadığını bildirdi.](#)

Çocukların risk altında olduğu durumlara ilişkin güncel istatistiksel verilerin olmaması, stratejik bir mücadele yapılmadığının da önemli bir göstergesidir. Çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili bütün alanlarda acilen yapılması gereken işlerden ilki güncel veri toplama sistemini oluşturmak olmalıdır.

* [Erzurum'da bir ilköğretim okulu müdürü "vatana millet zararlı çocuklar yürümeden yok edilsin" önerisini dile getirdiği konuşmasının](#) basına aksetmesi üzerine [açığa alındı](#).

Bu konuşma münferit bir sorun olarak algılanmamalıdır. Böyle düşünen bir kişinin öğretmen olması ve okul müdür yardımcılığına kadar gelebilmesi araştırılmadan, benzer düşüncelere sahip başka eğitimciler olup olmadığı sorgulanmadan [konu kapanmamalıdır](#).

* [Manisa'da bir baba lösemi hastası oğlunun tedavi giderleri için aldığı kredi borcunu ödeyemeyince tutuklandı](#). Tıbbi bakım giderleri ile tıbbi bakıma erişim için gerekli giderlerin tamamının karşılanmasına yönelik hizmetlerin yeterliliği ve bu hizmetler konusunda vatandaşların bilgilendirilmesine yönelik çalışmaların etkililiğinin araştırılması gerekmektedir.

* [Bolu'da bir lisede temizlik görevlisinde tüberküloz tespit edilmesi üzerine yapılan tarama sonucunda lisede 12 kişide de aynı hastalığa rastlandı](#). Bu haber, çocukla çalışan meslek elemanlarının mesleğe kabulü ve bu alanda çalıştıkları sürece taşımaları gereken özelliklerin belirlenmesi ve denetlenmesi konusunun önemini hatırlattı.

Düşünmeli, dikkat etmeliyiz!

* Çocukların zarar görmesi doğrudan onlara yönelmiş tehlikeler ile mücadele ederek önlenemiyor. Genel olarak toplumu veya sadece yetişkinleri ilgilendiren ya da çocuklara yönelik hizmetlere ilişkin kararlar alınırken, bu kararların çocuğa etkisini değerlendirmek gerekiyor. Çocukların zarar gördüğü olayların önemli bir kısmı bu dikkatin eksikliğinden kaynaklanıyor. Adeta kaş yapalım derken göz çıkarttığımız durumlara örnek teşkil edecek şubat ayı haberlerini sıralıyoruz aşağıda:

* [Demografik avantaj için en az 3 çocuk önerisi](#) bu ay da çok sık dile getirildi.

[Hatta yaş ortalaması yükselen il Çanakkale'de](#) bu sayının [en az beş çocuk olması istendi](#).

Orman ve Su İşleri Bakanı'nın bu açıklamasından birkaç gün sonra, [6 aylık bir bebeğin vefatı ile Çanakkale'de çocuk yoğun bakım ünitesi olmadığını öğrendik](#).

Demografik avantajı düşünen devletin, artan çocuk nüfusuna karşı yükümlülüklerini her şeyden önce düşünmesi gerekir. Doğan her çocuğun yeterli yaşam standardına sahip olma hakkı ile doğduğunu dikkate almalı ve bu hakka uygun biçimde tüm hizmetleri planlaması gerekir. Bu nitelikte bir sorumluluk taşıyan devletin aynı zamanda bir ilde yoğun bakım ünitesi bulunmamasının hesabını da verebilir olması [gerekir](#).

* Bu ay çocuğun eğitim hakkını ilgilendiren pek çok olay oldu.

Dünya Bankası internet sitesinde yer alan bir makalede ["15 yaşındaki ortalama bir Türk benzer ülkelerdeki akranlarından bir yıl geri" denildi](#).

Tekdillî eğitimin ayrımcılığı derinleştirdiğini ortaya koyan ["Göç ve Çokdillilik Bağlamında Okullarda Okuryazarlık Edinimi" başlıklı bir rapor](#) yayınlandı.

[Zorunlu eğitimi yeniden düzenleyen bir Kanun Tasarısı](#) da gündeme geldi bu ay.

[Yaklaşık 9 milyon çocuğu ilgilendiren bir sistem değişikliği öneriliyor; eğitimin süresi 4+4+4 hale geliyor](#).

[Tasarı, ikinci dört yılın zorunlu eğitim kapsamına alınmasını Bakanlar Kurulu'nun yetkisine bırakıyordu.](#)

Bu arada Seviye Belirleme Sınavı'nda önümüzdeki yıldan itibaren puan sistemi değiştiriliyordu ve bu durumda da [gelecek yıl sınava girecek öğrencilerin sınavdan tam puan alsa bile bazı okullara giremeyecekleri ileri sürüldü.](#)

Tasarı, eğitim politikaları yanında [çocuk koruma sisteminin bir parçası olarak okulun ele alınış biçimi bakımından da tartışmalı.](#) [Yapılan araştırmalar](#) Türkiye'de çocukların okulu terk etmelerinde 4 ve 5. sınıfın kritik zamanlar olduğunu ortaya koymaktadır.

Okulu terkin geri planında ise iki önemli neden olduğu bilinmekte: çalıştırılma veya evlendirilme. [Eğitim Reformu Girişimi, bu tasarıda öngörülen sistemin eğitim politikaları açısından sakıncalarını detayları ile inceledi.](#)

Bütün bu gerçekler karşısında eğitimin çocuk koruma politikalarını dışarıda bırakan bir biçimde planlanmasına imkan bulunmamaktadır. Bu nedenle de burada en kritik konu Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın bu tasarı hakkında sahip olduğu görüştür.

* [İstanbul'da TOKİ tarafından yapılmış bir ilköğretim okulu bir başka ilköğretim okulu ile komşu olmuş.](#) Aralarında sadece bir cadde olan iki ilköğretim okulu, ikisi de devletin okulu ve ikisinde farklı standartlar var. TOKİ'nin yaptırdığı okulda 27 derslik ve 520 öğrenci varken diğer okulda 22 derslik ve 2650 öğrenci var.

Bu örnek, hem kent planlaması hem de hizmet planlamasında çocuklar ve ihtiyaçlarının dikkate alınmasının önemi ortaya koymaktadır.

* Kamplarda sorun çıkartan mültecilerin, resmi olarak kapalı gözüken ve [içeride hekim bile bulunmayan](#) Kuyubaşı Kampı'na gönderildiği ve sonra da 'kendi istekleriyle' sınır dışı edildiği; [1 ayda 150'ye yakın Suriyeli'nin Türkiye'yi buradan terk ettiği bildirildi.](#)

[Bu 150 Suriyeli'nin çocukları da onlarla bu kaderi paylaşmış olmalı.](#)

Oysa Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ([CHS 22](#)) ile ister anne babası ile birlikte olsun, ister yalnız başına olsun, ülkesi dışında bulunan çocukların haklarını koruma ve gerekli insani yardımdan yararlanmasını sağlama [taahhüdü bulunmakta.](#)

Mülteci ve sığınmacı ya da herhangi bir nedenle ülkesi dışında bulunan insanlar ile ilgili politikalar oluşturulurken çocukların durumlarına özel olarak dikkate edilmesi gerekiyor.

* [Çocukları Kurtarın \(Save the Children\) adlı yardım kuruluşu, gelecek 15 yıl içinde 500 milyon çocuğun yetersiz beslenme nedeniyle fiziksel ve zihinsel gelişimini tamamlayamayacağını açıkladı.](#)

[TÜİK'in verilerine göre ise,](#) Türkiye'de nüfusun yüzde 18'i gıda ve gıda dışı yoksulluk tehdidi altında yaşıyor, bu da 4 milyon 320 bin çocuk demek.

Bu uyarı çok ciddi karşılanmalı ve bu tehlikenin tehdidi altındaki çocukları korumak için önlem alınmalı. Örneğin [ilköğretim öğrencilerine yemek önerisi](#) bu alanda öncelik verilmesi gereken çalışmalardan biri.

Bu ay çocuklar için ne yaptık?

Yazının buraya kadar olan kısmında çocuklara zarar vermiş veya verme riski taşıyan ve bu özellikleri ile haber olan olayları ele aldık. Ancak toplumsal hayatımızda çocukla ilgili olup bitenler bunlardan ibaret değil.

Bir de olumlu bir gelişme olarak haberlere konu olan olaylar var. Çocuklara yönelik yapılan çalışmaların ve hizmetlerin de takip edilmesi, hem hiçbir şey yapılmadığı düşüncesinden kaynaklanan umutsuzluğu yıkmak hem de yapılanlar üzerinde bir toplumsal denetim oluşturmak bakımından önemlidir. Yazının bu bölümünde farklı sektörleri ilgilendiren gelişmeler ve yeni hizmet modellerine ilişkin haberlere yer veriyoruz.

Sosyal hizmet çalışmaları konusunda...

* Geçen ay olduğu gibi bu ay da, risk altındaki çocukların beceri eğitimi yolu ile korunmasına yönelik bir proje uygulama örneği haberi vardı. [Bu ayın örneği Kastamonu'dan.](#)

Kastamonu İl Emniyet Çocuk Şube Müdürlüğü tarafından uygulanan bir proje kapsamında sokakta çalışan ya da yaşayan, bir suçun mağduru veya faili olduğu gerekçesi ile hakkında işlem yapılan çocuklara spor eğitimi verildiği ve bu yolla pek çok çocuğun eğitimine devam etmesinin sağlandığı dile getiriliyor.

Bu tip Projelerin yararı tartışılmaz, bu nedenle kim yaparsa yapsın yeter ki yapılsın. Ancak bu çalışmayı neden sosyal hizmet birimleri değil de güvenlik birimleri yaparlar ve tabii onlar yapınca bu çalışmaların niteliği nasıl olur, sorularının da sorulması gerekir.

* [Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü tarafından, tedbir kararına rağmen ailelerince dilendirilen 4 çocuk ailelerinden alarak sevgi evine yerleştirilmiş, 85 aileye de ihtar gönderilmiş.](#)

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye ([ÇHS 19](#)) ve Çocuk Koruma Kanunu'na ([ÇKK 4/j](#)) göre, çocuğun aileden alınması ve kurum bakımına verilmesi son çare olarak kullanılmalı. Bu durumda, çocukların ailenin yanında korunabilmesi için ihtar dışında verilmiş olması gereken pek çok destekten (danışmanlık, asgari gelir, sosyal güvenlik, vb.) hangilerinin verildiğini ve bunların yeterli biçimde verilir verilmediğinin araştırılması [gerekliyor ki](#), başvuru bu çarenin adil ve uygun olduğunu düşünelim.

Eğitim konusunda...

* Kas Hastalıkları Derneği ([KASDER](#)), İşitme Engelliler ve Aileleri Derneği ([IED](#)) ile birlikte Avrupa Birliği desteği ile [engelli okul binalarının çocukların eğitim hakkı önünde oluşturduğu engeli ortadan kaldırmaya yönelik bir proje başlatmış.](#)

Geliştirilecek örneğin bütün okullara yaygınlaştırılması için hazırlanacak bir plan ile bu çabanın desteklenmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

* Milli Eğitim Bakanlığı tarafından "eğitimde bir milat" olarak sunulan [Fatih Projesi'nin](#) (Fırsatları Artırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) tanıtım filmine göre proje kapsamında [620.000 derslik bilişim teknolojileri ile donatılacak ve her öğretmene ve 5. sınıftan itibaren tüm öğrencilere birer tablet bilgisayar verilecek.](#)

Eğitim sistemimizin derslik sayısı, sınıf mevcutları, personel yeterliliğine kadar pek çok sorunu bulunduğu dikkate alınarak bilgi toplumu hedefine ulaşmanın bir aracı olarak sunulan bu projenin maliyet ve etki analizinin de toplumla paylaşılması gerekmektedir.

* [Kırsal Kalkınma Programı çerçevesinde Bitlis'in Tatvan İlçesi'nin Kavar Havzası'nda 15 yıl öncesinde kapanan bir ilköğretim okulu tekrar açıldı ve 10 derslikli bir okul olarak hizmet vermeye başladı.](#)

Çocukların yaşadıkları yerde eğitim almalarını sağlayacak bu çalışmaların desteklenmesi ve etkilerinin izlenmesi eğitim hakkının korunması bakımından çok önemlidir.

* Türkiye'nin doğusunda son 20 yılda 500'e yakın çocuğun mayın veya bomba patlaması ya da ateş açılması sonucu ölümü üzerine, [Diyarbakır Silvan Jandarma Komutanlığı, okullarda silah ve bomba konusunda çocuklara eğitim vermeye başlamış.](#)

Çocukların bu tehlikeler hakkında bilgilendirilmeleri ve kendilerini korumalarını sağlayacak beceriye sahip hale getirilmeleri alınması gereken önlemlerden biri. Ancak devletin çocukları bu tehlikelerden koruma görevi, mayınların temizlenmesini, silahlı çatışma ortamlarında bulunan çocukları koruyucu tedbirleri almasını ve yerleşim yerlerini silahlı çatışmadan masun tutmasını gerektiriyor. Bu nedenle çocukları bilgilendirmek dışında alınan tedbirleri de bilmek gerekiyor.

* [Kayseri İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile Servis İşletmecileri Odası işbirliğinde servis şoförleri için bir kitap hazırlanmış;](#)

[Milli Eğitim Bakanlığı da Michelin Lastikleri ile birlikte "İyi Dersler Şoför Amca Projesi" ile servis şoförlerine eğitim vermeye başlamış.](#)

22 yılda toplam 120 trafik kazasında 48 öğrencinin yaralandığı, 62 öğrencinin de hayatını kaybetmiş olduğu; buna karşın Türkiye'de sadece taşımali eğitimde 47 bin 353 şoför tarafından 720 bin öğrencinin her gün okula taşındığı dikkate alındığında sorunun ciddiyeti daha iyi anlaşılır.

Bu sayılar, çocuk koruma alanında her konudaki kararın bir başka alan ile ne kadar ilgili olduğunu, dolayısıyla planlamayı bir bütün olarak yapmanın önemini ortaya koyar niteliktedir.

Taşımali eğitim beraberinde çocuk koruma alanında riskleri getirdiği için, taşımali eğitim öngörüldüğünde önce bu taşımali güvenli olmasını sağlayacak tedbiri almak gerekirken, biz önce uygulamaya başlıyoruz, bir takım zararlar ortaya çıktıktan sonra önleme üzerinde düşünmeye başlıyoruz ki, oldukça geç kalınmış oluyor.

[Bu sayılar karşısında projeyi değerlendirebilmek için řu soruların cevaplarına ihtiyacımız var:](#) Eğitimler nasıl yaygınlaştırılacak? Şoför ve diğer servis görevlilerinin çocukla çalışmaya uygunluğunu sağlamak üzere aranan koşullar neler? Eğitim dışında alınan tedbirler nelerdir?

Diğer konularda...

* Çocuk katılımı alanında en önemli gündem, anayasa yapım sürecine çocukların katılımını sağlamak.

[Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, UNICEF işbirliğinde 'Yeni Anayasa Çalışmasında Çocuk Görüşü Çalıştayı' yapılarak, çocuklar tarafından hazırlanan görüşler TBMM Başkanı'na teslim edildi.](#)

[Benzer bir çalışma Kocaeli Belediyesi Çocuk Hakları Masası tarafından yapıldı ve Meclis Başkanı'na iletili.](#)

Uluslararası Çocuk Merkezi ise çocukların anayasa hazırlık sürecine katılımını sağlamak üzere bir [facebook sayfası](#) oluşturdu.

* [Türk Standartları Enstitüsü'nün \(TSE\), çocuk bakıcılığı hizmetleri için standartları belirlemesi](#) çocuk koruma bakımından önemli bir gelişmedir. Ancak, bu standartlara uygunluğu denetleyen bir kurum olmaz ise, çocuklar TSE'nin kendileri için yaptığı bu hizmetten haberdar olamazlar.

* [Anayasa Mahkemesi, 2525 sayılı Soyadı Kanunu'nun 4. maddesinin ikinci fıkrasının "Evliliğin feshi veya boşanma hallerinde çocuk anasına tevdi edilmiş olsa bile babasının seçtiği veya seçeceği adı alır." şeklindeki birinci cümlesinin anayasaya aykırı olduğuna karar verdi.](#)

Bu karara göre, çocuğun velayeti anneye verildiğinde anne isterse çocuk annenin soyadını alabilecek. Kadın hakları bakımından önemli olan bu gelişme annesi ile birlikte yaşarken başka bir soyadı kullanmak zorunda kalan çocukların hayatlarını kolaylaştırıcaktır. Ancak görüş oluşturma yeteneği gelişmiş çocuğa soyadı seçme hakkı tanındığında karar [çocuk hakları açısından da önemli bir gelişme olacaktır.](#)

* [TBMM'de çocukları internetin zararlı etkilerinden korumak üzere çalışmalar yapacak bir komisyon kuruldu.](#)

Bu komisyonun kuruluşu aşamasında [milletvekillerinin verdikleri teklifler](#), koruyucu yaklaşımın özgürlükleri kısıtlayıcı etkileri konusunda kaygı duymaya neden olacak nitelikte.

Bu nedenle komisyonun Cevdet Erdöl ve arkadaşlarının verdiği teklifte ifade edilen "çocuk ve gençlerimizin internet ve diğer bilgi iletişim teknolojilerini kullanırken karşı karşıya oldukları riskleri en aza indirmek ve onların güvenli bir şekilde bilgiye ulaşmalarını sağlamak için alınması gereken önlemleri tespit etmek" amacına uygun biçimde çalışması sağlanmalıdır.

* [TRT Çocuk Kanalı'nda cips reklamı yasaklandı.](#)

Bir yanda yetersiz beslenme tehdidi diğer yanda ise obezite ve her ikisi ile de mücadele devletin görevi. O nedenle zararlı tüketim malzemeleri konusunda çocukların uyarılması önemli, ama bütün benzerlerindeki yaklaşımımızı burada da sürdürmeliyiz: Yeterli mi? Örneğin [GDO'lu gıdalar](#) konusu ne olacak?

Bu sözlerin takipçisi olalım!

Yazının bu bölümüne kadar gelmişseniz yorulmuşsunuz ve sormuşsunuzdur: Ne çok sorun var, iyi bir şey derken bile altından bir eleştiri çıkıyor. Ne olacak bu çocukların ve bu memleketin hali, yok mu bunun bir çaresi diye.

Siyasetçiler veya bürokratlar tarafından çocukları ilgilendiren konularda verilen sözler, bu ruh hali içerisindeki insanların yüreğine bir su serpiyor. Ama olaylar ve eleştiriler arttığında dile getirilen bu taahhütler bazen unutulup gidiyor.

Bu bölümde bu sözlere yer veriyoruz ki, takipçisi olalım ve hayata geçirilmelerini sağlayalım.

* [BDP milletvekili Levent Tüzel tarafından Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın korunma ihtiyacı olan çocuklar ile ilgili faaliyetlerine ilişkin bir soru önergesi verildi.](#)

Kurum bakımı hizmetlerinin verilmiş biçimi ve denetlenmesine ilişkin bu sorulara verilecek yanıtların takibi ve korunma ihtiyacı olan çocuklara yönelik hizmetlerin TBMM gündemine getirilmesi sağlanmalıdır.

AYIN KONUSU: Çocuğu Yetiştirme Yükümlülüğü ve Sınırları

Başbakan'ın "dindar gençlik yetiştirmek istiyoruz" sözleri, çocuk haklarının çok önemli bir alanını gün ışığına çıkardı. Anne-babanın ve devletin çocuğun yetiştirilmesi ve gelişmesini sağlama yükümlülüğü var. Bu yükümlülük, yetişkinlerin emek, zaman ve para harcamasını gerektiriyor. Bu da onlara belli bir güç sağlıyor ve yetişkinlerin genellikle "madem bu yatırımı yapıyorum, madem onu yetiştirme sorumluluğunu taşıyorum, o zaman onu kendi istediğim gibi yetiştiririm" diye düşünme yanılığına kapılmasına neden oluyor.

Başbakan'ın açıklamasından kısa bir zaman sonra [Bayburt Belediye Başkanı; "dininin, namusunun, kininin davacısı gençlik" istediklerini söyledi.](#)

Bu ay, bu yaklaşımın bir başka örneğini Murat Karayılan'ın açıklamalarında gördük.

[Murat Karayılan, PKK'nın çocuk yaştakileri silahaltına almadığını söylerken, 16-17 yaşındaki çocukları "ideolojik, siyasi, kültürel eğitimler ile geleceğe hazırlamaya çalıştıklarını" açıkladı.](#)

[Bu açıklamanın çocukların silahlı çatışmalardan korunması yükümlülüğünün ihlaline ilişkin sorunlar bir yana,](#) çocukluk ile ilgili bakış açısını ortaya koyan yönü ile de ele alınması gerekmektedir.

Çocuğu yoğrulabilir bir hamur olarak gören her üç yaklaşım da çocuğa bakış açısı bakımından çok benzer.

Bu yaklaşım elbette yeni değil, aile biçimimizden eğitime hayatın pek çok alanını bu bakış açısı dizayn ediyor. Ancak bu düzeyde ve açıkça ifade edilmiş olması çok önemli. Bunun üzerinde durulması ve bu yaklaşımın değiştirilmesi Devletin çocuklara karşı Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'den ([ÇHS 1 ve 42](#)) kaynaklanan bir yükümlülüğüdür.

Çocukların yetiştirilmesi ve geliştirilmesi yükümlülüğü, güçlü ile güçsüz arasındaki ilişkiye dair olduğu için hem etik hem de hukuki sınırlamalara tabidir. Bu noktada, bakıp gözetme yükümlülüğünü yerine getirenin, bunun karşılığında bakılanın kişiliğini biçimlendirme yetkisine sahip olmaya çalışmasında öncelikle etik bir sorun bulunduğu dikkat çekmekle yetinip, konunun hukuki kısmı üzerinde duralım.

Hukuken çocuğun yetiştirilmesi anne-babanın sorumluluğudur, devlet de anne-babayı bu konuda desteklemekle yükümlüdür. Devlet anne babaya destek olurken, onun sorumluluklarına, haklarına ve ödevlerine saygı göstermekle yükümlüdür. Anne-babanın çocuğu ile ilgili hak ve ödevleri devletin sınırını gösterir.

Anne-babanın çocuğa yol gösterme ve onu yönlendirme haklarının ([ÇHS 5](#)) da bir sınırı bulunmaktadır: Sözleşmenin çocuğa tanıdığı haklar doğrultusunda çocuğun yeteneklerinin geliştirilmesi.

Özetle sözleşme, hem anne-babaya hem de devlete şunu söylemektedir: Çocuğun sahip olduğu bir potansiyel bulunmaktadır, bu insanın doğası itibariyle sahip olduklarını ifade eder. Sizin göreviniz çocuğa bu potansiyelini gerçekleştirmek için ihtiyaç duyduğu ortamı sağlamaktır.

[Yetişkin olarak sahip olduğunuz bilgi ve deneyimi çocukla paylaşabilirsiniz ancak onu herhangi bir inanca, düşünme biçimine veya yaşama biçimine zorlayamazsınız.](#)

Örneğin din ve vicdan özgürlüğü alanında Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, anne-babaların çocuklarına kendi inancına uygun biçimde eğitim verme hakkına saygı gösterilmesini öngörmektedir. Ancak bu konuda anne-babanın özgürlüğünden değil, hak ve ödevlerinden söz etmektedir. [Anne-babanın ancak "yol gösterebileceği", çocuğu kendi inancını paylaşmaya zorlayamayacağı bildirilmektedir.](#)

Bu bakımdan Başbakan'ın "dindar nesil" kavramını "tinerci nesil" kavramının karşıtı gibi kullanması da bakış açısının anlaşılması bakımından önemli bir örnek. Devletin çocuğu tinerci olmak veya benzer tehlikelerden koruma sorumluluğu vardır elbette; ama bu sorumluluk [isyankar olmayı](#) kapsamaz.

Devlet çocukların isyankar olmalarını engellemeye çalışamaz. Sorunun bir diğeri şudur: Tehlikeden koruma sorumluluğu sadece tehlikeyi bertaraf etmeyi içerir, güvenli alanda çocuk istediği yöne gidebilmeli, yetişkinler de bunu sineye çekebilmeli hatta bundan memnun olabilmelidir.

Bir başka deyişle, tiner örneği üzerinden gidersek; yükümlülüğümüz tinerin zararlı etkisini engellemek ile sınırlıdır; onun olmadığı ortamda isyankar, itaatkar, dindar veya dinsiz olmasına müdahale edilemez.

Bu konu, etrafta olan bitenlere bir de çocuklara etkisi üzerinden bakmanın önemini ortaya koymaktadır: [AKP seçim beyannamesinde eğitimde "eleştirel ve yaratıcı düşünebilen bireyler yetiştirmeyi" hedef olarak belirlemiş olmasına rağmen; eğitim, sağlık, aile gibi konuları güçlü toplum ideali altında birleştirmekte ve bu ideal içerisinde çocuklara eğitim, sağlık gibi hizmetlerin yararlanıcıları olarak yer vermektedir.](#)

[Aynı yaklaşım, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nı düzenleyen kanun hükmünde kararnamede de yer almaktadır.](#)

Anne-babaların olduğu gibi devletin de çocukların inançlarını, düşünme biçimlerini belirleme hak ve yetkileri yoktur. Aksi çocuk haklarına aykırıdır. Bu nedenle, başbakan ve belediye başkanı düzeyinde yapılan bu açıklamaları ciddiye almak ve bu konudaki sınırlarımızı ve standartlarımızı belirlemek için bir çalışma başlatmak gerekmektedir.